

Merre van az a Dombrád?

Az egykor kitelepítő vonatokat indító Angyalföld vasútállomáson illetve a VIII. kerületi Magdolna-városi teherpályaudvaron, sőt még a nyíregyházi átrakodás után a kisvonaton is azt kérdezték egymástól és öreiktől a kitelepítettek: Merre van az a Dombrád, ahol nekik kötelező lakhelyet jelölt ki a hatalom?

Dombrád Szabolcs vármegyében, a Felső-Tisza menti Rétköz tájegység egyik legnagyobb települése. 1067-ben említik először az Árpád-kori iratok. Két lakott hely egyesüléséből alakult ki, hiszen 1889-ben Dombrád és az ugyancsak Árpád-korinak számító Öntelek egyesült. Az így létrejött nagyközségnek a kitelepítéskor 6714 lakosa volt. A vásártartási és piactartási jogokkal, felekezeti és polgári iskolával, malommal, Hangya szövetkezettel, szorgalmas és dolgozós lakosságával jellegzetesen kisközségnek számított Dombrád, amely az 1947-es kékcédulás választásokon nagy többségben a kisközségekre szavazott. Ez válthatta ki a kommunista diktatúra ellenszenvét és így került a nagyközség a kitelepítési célállomások sorába.

Az ismert történelmi okok és a térségben is végrehajtott erőszakos térszerzés után kialakult elvándorlás mára 4,5 ezerre apasztotta a település lélekszámát. Ezzel a kevesebb létszámmal is életképes volt a település, még ha a lakosság strukturális összetételének ismert gondjaitól Dombrád sem mentes. Ma már van két blokkban üzemelő korszerű óvodája, állami és református általános iskolája, van gimnáziuma, a felekezeti és állami oktatási intézményekben sportolásra is alkalmas, korszerű tornacsarnokai, képtára, állandó helytörténeti kiállítás, Kossuth gyűjteménye és emlékmúzeuma, református és az Alvégről a Fő utcára került katolikus temploma. Minden utcája szilárd burkolatú, van benzinkútja, az egész település közművesített, van saját szennyvíztisztítója, a temetőben hűtőkamrás ravatalozója, korszerű művelődési háza és könyvtára, civil szervezetei. Kossuth Lajos kormányzónak, az 1848-as szabadságharc, az I. és a II. világháború és az 1956-os forradalom dombrádi hőseinek emlékoszlopot ill. szobrot állított a település. 2011. szeptember 10-étől az 1951-es kitelepítések 60. évfordulóján létesített Emlékparkban a kitelepítettek emlékére obeliszk készült. Sajnos a kitelepítés óta megszűnt a kitelepítettek emlékeiben még élő dombrádi gőzmalom, az alvégi katolikus templom, az egykori pontonhíd, de a közelben állandó vasbetonhíd köti össze a Bodrogtó és a Rétközt.

Minden erőfeszítés ellenére 2009. október 1-től nem üzemel a kitelepítettek emlékeiben elevenen élő keskeny-nyomközű vasút, amelynek emlékét kisvasúti múzeum és vasúti jármű-skanzen őrzi,

Az egykori pontonhíd közelében a Felső-Tisza egyik legkedveltebb camping tábora és strandja ma már önálló településrésznek számít Dombrádon, mely szilárd burkolatú úton elérhető. Szükség is volt erre az új városrészre, hiszen 1990 óta az egykor ugyancsak több család számára kitelepítési célállomásnak számító Karkhalom és tanyái leváltak Dombrádról, és Újdombrád néven új, önálló templomos településnek számítanak a térségben.

Dombrád lakásállománya szorgalmas lakosságának köszönhetően a kitelepítés óta teljesen megújult. A gazdától elvett földbirtok és az életmód kényszerű átalakulása miatt azonban a porták is más arcot kaptak: Sajnos teljesen eltűntek a régi ló- és tehénistállók, s helyettük gyümölcstárolásra alkalmas hűtőházak, mezőgazdasági gépek, autók tárolására alkalmas épületek sorakoznak, s köztük ma már a kitelepítettek is nehezen ismernék ki magukat. A régi rangos gazda-utcák: a Fő út, a Kis (Rákóczi) utca, a Kuláksornak becézett Vasút utca, az egykori Sztálin út örökségétől megtisztított Andrássy út, a Pázsit (Széchenyi) utca, az önteleki fő-utcának számító Esze Tamás utca és a többiek teljesen átalakultak. Dombrádon a legnagyobb problémát a foglalkoztatási gondok jelentik. Örömmel, hogy a település korszerű pénzügyi és kereskedelmi egységeiben a lakossági igényeket ki tudják elégíteni. Aki nagyobb kínálatra vágyik, Gégényen és Kisvárdán át, de akár közvetlenül is eljuthat autóbusszal. Nyíregyházára

Az egykori kitelepítési célállomás: Dombrád 2000-ben a kontinens legvirágosabb faluja volt. Még ugyanabban az évben városi rangot kapott, amelynek önkormányzata 2010 óta nemzeti oldali többséggel rendelkezik, és 2011-ben döntött a kitelepítési emlékmű felállításáról.

Összeállította:

*Orosz Károly ny. mérnök,
író, újságíró, helytörténeti kutató*